

Den geografiska spridningen av kommunplacerade flyktingar i Sverige

JOHAN WENNSTRÖM OCH ÖZGE ÖNER

Johan Wennström är fil mag och doktorand i statsvetenskap vid Institutet för Näringslivsforskning (IFN) och Linköpings universitet och forskar bl a om New Public Management, offentliga professioner och skolpolitik. johan.wennstrom@ifn.se

Özge Öner är ekonom och forskar om urban och regional ekonomi, service- och turistnäringen och detaljhandelsgeografi vid IFN och Internationella handelshögskolan i Jönköping. ozge.oner@ifn.se

Alliansregeringen lanserade etableringsreformen för att kommunplacera flyktingar där det finns jobb. Vi undersöker var de nyanlända faktiskt placeras och finner att det är i kommuner med en minskande befolkning och en hög arbetslöshet, där förutsättningarna för att jobb ska växa fram är svaga. Vi finner även en stark indikation på att kommunplaceringarna, som de fungerar i dag, skapar politisk polarisering i Sveriges kommuner.

Denna artikel handlar om den geografiska spridningen av nyanlända¹ över Sveriges kommuner och förutsättningarna för egenförsörjning i dessa kommuner. Nettotransfereringar från den övriga befolkningen i Sverige till gruppen som har kommit hit som flyktingar eller anhöriga till flyktingar beräknas i år (2015) motsvara 1,35 procent av BNP (Ruist 2015). Till detta kan läggas 0,65 procent av BNP i asylkostnader för Migrationsverket och andra myndigheter, till en sammanlagd kostnad av 2 procent av BNP, eller ca 80 miljarder kr, 2015; samt nettotransfereringar till invandrare som inte kom som flyktingar till betydande kostnader (Ekberg 2009); och de troligen ännu större indirekta kostnaderna av t ex minskad tillit och försämrade skolresultat. Det överväldigande skälet till ökade nettotransfereringar till flyktingar är att denna grupp i mycket mindre utsträckning än den övriga befolkningen arbetar och bidrar till statens intäkter.² Mot bakgrund av detta "arbetsmarknadsgap" (Bergh 2014) genomförde alliansregeringen den s k etableringsreformen (lag 2010:197) där Arbetsförmedlingen gavs ansvaret för att placera nyanlända i kommuner utifrån förutsättningarna för förvärvsarbete. Etableringsreformen "är tydligt inriktad på att nyanlända snabbt ska få jobb och lära sig svenska", förklarade den dåvarande integrationsministern Erik Ullenhag (2010) i *Dagens Nyheter*. Det framstår nu som en angelägen forskningsuppgift att undersöka huruvida nyanlända som ska ut på arbetsmarknaden och hitta försörjning placeras i sådana kommuner där det finns jobb eller förutsättningar för att jobb ska växa fram.

Vi redovisar här en rankning av hur asylmottagandet³ i landets kommuner förra året (2014) fördelade sig i förhållande till antalet invånare i respek-

¹ En nyanländ är en flykting eller anhörig till flykting som beviljats uppehållstillstånd i Sverige och kommunplaceras. Asylsökande är personer som väntar på besked om uppehållstillstånd.

² Enligt Ruist (2015, s 12) kommer endast 3,4 procent av statens intäkter från gruppen som kommit hit som flyktingar eller anhöriga till flyktingar.

³ Asylmottagande är vår övergripande term för kommunplaceringar av nyanlända, dvs personer som har fått uppehållstillstånd.

tive kommun och i förhållande till riksgenomsnittet av asylmottagandet per invånare. Oss veterligen har en sådan undersökning inte gjorts vetenskapligt tidigare.⁴ Denna ranking visar att de minsta och befolkningsmässigt minskande kommunerna i Sverige tog emot flest nyanlända i förhållande till folkmängd och riksgenomsnittet. Vad som är anmärkningsvärt ur etableringsreformens synvinkel är att flertalet av dessa kommuner också är de som hade högst arbetslöshet redan innan de nyanlända infann sig och att detta är ett mönster som vi kan spåra tillbaka till mitten av 1990-talet.

Vi finner därutöver en mycket stark statistisk korrelation mellan ett högt asylmottagande per invånare i förhållande till riksgenomsnittet och ökningen i väljarstödet för Sverigedemokraterna mellan riksdagsvalen 2010 och 2014. Avslutningsvis ger vi några rekommendationer som syftar till att förbättra asylmottagandet i kommunerna.

1. Bakgrund: asyltillströmningen till Sverige

Sveriges nettoinvandring i relation till befolkningen var 0,78 procent 2014 enligt SCB:s statistik. Psykologiskt låter det inte mycket, men i realiteten överstiger denna andel USA:s nettoinvandring i relation till befolkningen under en av de största immigrantvågorna åren 1880–90, vilken var 0,67 procent per år (Taeuber och Taeuber 1971, s 751). Drivfjädern bakom detta befolkningstillskott i Sverige är tillströmningen av asylsökande.

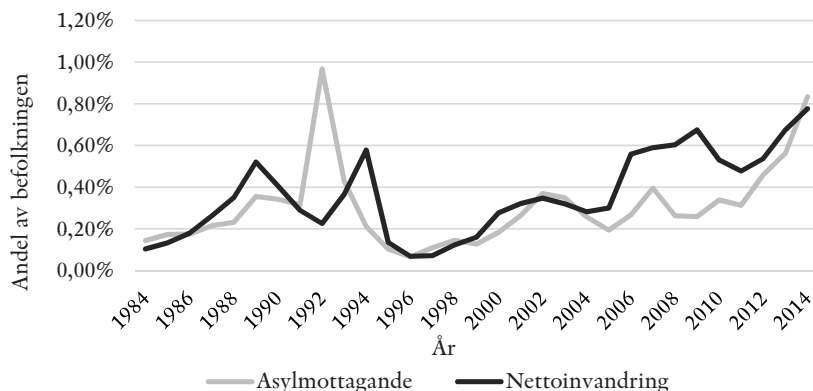
Figur 1 visar att nettoinvandringen och tillströmningen av asylsökande är intimt förknippade. Det finns en eftersläpning i kurvan för nettoinvandring, eftersom en person måste ha beviljats uppehållstillstånd i Sverige för att ingå i SCB:s statistik över invandringen. Men trenderna för nettoinvandringen och tillströmningen av asylsökande de senaste trettio åren är förbluffande lika. Figur 2 visar att övriga invandrargrupper inte följer nettoinvandringen på samma tydliga sätt som asylsökande. Detta indikerar att nettoinvandringen till Sverige huvudsakligen utgörs av personer som kommit hit som asylsökande.

Som figur 1 också visar har tillströmningen av asylsökande till Sverige under de tre senaste åren varit ovanligt stor. År 2014 kom 81 301 asylsökande till Sverige, vilket i antal inte är så långt från årskullen av nyfödda barn samma år (113 000). Eftersom det stora flertalet som beviljas uppehållstillstånd i Sverige också stannar i landet (SCB 2011, s 21), kan vi förutsätta att Sverige långsiktigt kommer att behöva härbärgera de flesta människor som ges asyl. Det är t o m regel att ge de asylsökande som får stanna i Sverige permanent uppehållstillstånd, s k PUT, vilket motiveras med att det anses förbättra möjligheterna till jobb och integration i det nya landet (Zetter m fl 2002, s 111).

Sverige har förvisso haft en stor asyltillströmning förr, framför allt under de jugoslaviska krigen på 1990-talet. Men generellt sett är asyltill-

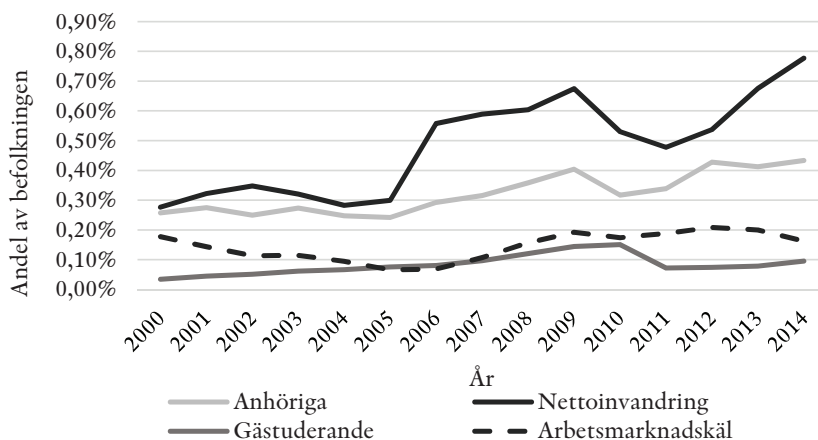
⁴ Denna artikel är en fördjupning av den analys som presenterades i Öner och Wennström (2015).

Figur 1
Asylsökande och nettoinvandring i relation till befolkningen 1984–2014

Källa: Egna beräkningar baserade på data från Migrationsverket och SCB.

Figur 2
Övriga invandrargrupper

Källa: Egna beräkningar baserade på data från Migrationsverket och SCB.

strömningen per år i dag betydligt högre än då. Efter en tillfällig topp 1992, då det kom 84 018 asylsökande till Sverige, var antalet asylsökande väsentligt lägre under de övriga åren på 1990-talet. Nettoinvandringen i relation till befolkningen var inte under något år på 1990-talet högre än den är nu. I dag bedömer Migrationsverket (2015) att Sverige under de närmaste åren kommer att ta emot åtminstone ett lika stort antal asylsökande per år som under toppen 1992. Det torde alltså vara okontroversiellt att beteckna en årlig asyltillströmning i den storleksordningen som ett nytt läge för Sverige (Migrationsverket 2014, s 34).

Behovet av skydd är tveklöst stort, eftersom fler människor befinner sig på flykt i världen nu än under andra världskriget, bl a på grund av krigen i Irak och Syrien, och instabilitet i stater som Afghanistan, Eritrea och Soma-

lia. Men det är också tydligt att tillströmningen av asylsökande i Europa är ojämnt fördelad mellan medlemsländerna i EU. Per capita är Sverige det land som har flest asylsökande i EU, ungefär tio gånger fler än EU-snittet. I absoluta tal är det endast Tyskland som tar emot fler.

Denna utveckling väcker frågor om var de som får stanna ska placeras. De nyanlända var förra året över 45 000 personer, enligt Migrationsverkets statistik, och fler kommer att tillkomma. Enligt Boverket tillgodoser kommunerna i år bara knappt halva behovet av anvisningsbara kommunplatser för nyanlända. Under åren 2015–16 behövs också 80 000 bostäder, om nyanlända ska bo med samma standard som den övriga befolkningen i Sverige. Knappt 10 000 personer som redan har givits uppehållstillstånd är fortfarande kvar i Migrationsverkets anläggningsboenden (ABO) i väntan på att bli placerade i en kommun (Boverket 2015).

De politiska förslagen om var de nyanlända ska placeras liknar mest förhoppningar och dessa har ett brett fokus. I december förra året hävdade f d statsminister Fredrik Reinfeldt att den svenska landsbygden har plats för alla som kommer hit, efter att han på flygplansresor från luften hade observerat ”oändliga fält och skogar” och ”mer plats än man kan föreställa sig” (*Dagens Nyheter* 2014). De regerande koalitionspartierna Socialdemokraterna och Miljöpartiet resonerar på ett liknande sätt och förväntar sig att alla kommuner ska öka sitt asylmottagande (Löfven m fl 2015). Den liberala tankesmedjan Fores hoppas att nyanlända ska få landsbygden att leva (Wasén och Bergström 2014). Men hur rimliga är dessa förslag, om Sverige ska följa etableringsreformens intentioner, dvs att placera nyanlända där det finns möjlighet att få arbete?

2. Urbanisering och överbryggande socialt kapital

Urbaniseringstrenden är ett globalt fenomen. I dag lever mer än hälften av världens befolkning i urbana områden och den urbaniserade andelen av den svenska befolkningen är redan så hög som 85 procent, enligt FN. Storstäder brukar ofta förknippas med negativa faktorer såsom segregation, smuts, ohälsa, brottslighet, hög prisnivå och miljöförstörelse. Men överväldigande empiri från de senaste decenniernas forskning visar att det finns många fördelar med att bo i tätbefolkade urbana områden (Glaeser 2011). Socialantropologerna Robert Redfield och Milton Singer menade redan på 1950-talet, att ”the story of civilization may be told as the story of cities” (Redfield och Singer 1954, s 54).

Storstäder är förknippade med stordriftsfördelar såsom ett mer effektivt resursutnyttjande, en högre grad av specialisering av aktiviteter, ljusare arbetsmarknadsutsikter genom bättre möjligheter att matcha ett stort arbetskraftsutbud mot lediga jobb och högre produktivitet. Duranton och Puga (2004) har beskrivit vad som driver storstädernas ekonomier: för det första, olika faktorer som har att göra med delande, för det andra, vissa matchningsmekanismer och, för det tredje, kunskapsackumulation.

Delande handlar om att det finns en gemensam infrastruktur (Scotchmer 2002) och större inrättningar och anläggningar, t ex universitet, som betjänar många individer och företag; att det finns ett större och mer mångsidigt arbetskraftsutbud (Marshall 1890; Ellison m fl 2010); och vinsterna av ett större urval av leverantörer (Abdel-Rahman och Fujita 1990; Rosenthal och Strange 2001). I ekonomiskt täta miljöer ökar även kvaliteten på matchningar mellan företag och arbetstagare, liksom mellan köpare och säljare (Helsley och Strange 1990; Coles och Smith 1998; Costa och Kahn 2000). Dessutom genererar storstäder ny kunskap (Glaeser 1999; Glaeser och Mare 2001; Rosenthal och Strange 2003; Duranton och Puga 2001). Storstädernas mångsidiga karaktär skapar även förutsättningar för ökad kreativitet och produktivt samarbete mellan människor (Jacobs 1969). Helt färskastudier har också kunnat påvisa produktivitetsvinster av ekonomisk täthet på den svenska arbetsmarknaden (Andersson m fl 2014; Larsson 2014).

Enligt neoklassisk teori har urbana områden dessa fördelar enbart till följd av sin fysiska storlek (Capello och Camagni 2000). Men då förbiser man effekten av skillnader mellan städer i funktion och specialisering (Henderson 1977), vilket både ekonomiskt och socialt ger olika effekter. Richardson (1972) hävdar att storleken på städer och samhällen har olika fördelar beroende på vilken funktion det är man avser. Enligt ett sådant synsätt torde mindre orter fylla en annan funktion än större städer. En av förtjänsterna med mindre, perifera orter är att de erbjuder starkare sociala band mellan människor.

Jacobs (1969) menar att sådana sociala band skapar goda förutsättningar för social tillit och ömsesidighet. Detta motsvarar vad statsvetaren Robert Putnam (2006) kallar *sammanbindande socialt kapital*, vilket visat sig viktigt för att få stöd och klara sig i livet i allmänhet (de Souza Briggs 1997). Denna typ av sammanbindande socialt kapital finns i nätverk av individer som känner igen sig i varandra (Bourdieu 1977, 2008). Exklusivitet är grunden för dessa nätverk och de kan inte bli hur stora som helst. I artikeln "An Economic Theory of Clubs" uppskattade James Buchanan (1965) den optimala storleken på ett nätverk, eller en förening, där medlemmarna fortfarande anser att det är värt att vara med. Enligt Buchanan tenderar människor att bilda nätverk för att dela kostnaderna för vissa resurser, men efter ett visst antal nya medlemmar blir kostnaderna till slut större än vinsterna. Detta perspektiv kan överföras till det sociala området och ligger i linje med teorierna om sammanbindande socialt kapital. Exempelvis har Dahlberg m fl (2012) funnit visst stöd för att en högre andel flyktingar i en kommun är förknippat med en lägre vilja i den övriga befolkningen att bidra till höga transfereringar.

I större städer, som har en annan funktion än mindre orter, nämligen att producera de flesta av regionens arbetstillfällen, finns ett annat slags socialt kapital som går tvärs över alla sociala gränser. Putnam (2006) kallar detta *överbryggande socialt kapital*, eftersom det skapar förutsättningar för ett brett mellanmänniskt umgänge, med tolerans för individuell olikhet och

etnisk heterogenitet. Det överbryggande sociala kapitalet är inte nödvändigtvis bättre än sammanbindande socialt kapital. De två typerna av socialt kapital har snarare olika funktioner och har olika förutsättningar att växa i olika miljöer. Till exempel, i storstäder med stor mångfald är överbryggande socialt kapital ett outhärligt smörjmedel för att realisera stadssociologen Jane Jacobs (1961, s 238) ideal: "Cities have the capability of providing something for everybody, only because, and only when, they are created by everybody."

Det överbryggande sociala kapitalet skapar förvisso inte lika starka sociala band mellan människor, men det har sina fördelar i urbana tillväxtområden. Överbryggande socialt kapital är viktigt för att "slå sig fram" (de Souza Briggs 1997, s 112) och för att få jobb. Paradoxalt nog är det just genom svagare sociala band och perifera kontakter som människor, inte minst resurssvaga personer och etniska minoriteter, oftast skaffar sig arbete (Granovetter 1973; de Souza Briggs 1997; Putnam 2006).

Sammanfattningsvis visar forskning att urbanisering och storstäder är positivt för jobbsökande individer medan mindre orter har en helt annan funktion, nämligen att alstra sammanbindande socialt kapital. Var placeras då nyanlända flyktingar och deras anhöriga i Sverige, som enligt lagstiftningens intentioner snabbt ska komma i arbete?

3. Den geografiska spridningen av nyanlända

Därför är vår rankning annorlunda

Vi använder oss här av ekonomisk basanalys (*economic base analysis*). Metoden användes tidigt av Robert Murray Haig (1927) i studier av staden New Yorks stadsplanering. Vid ekonomisk basanalys beräknas en s k lokaliseringkvot (*location quotient*; LQ) för att uppskatta koncentrationen av en viss företeelse i ett avgränsat geografiskt område i förhållande till ett nationellt genomsnitt. På så sätt kan man identifiera områden, eller som i vårt fall kommuner, som i något givet avseende avviker från det nationella genomsnittet. Här undersöker vi andelen nyanlända i förhållande till antalet invånare i respektive kommun och i förhållande till riksgenomsnittet av asylmottagandet per invånare. Det torde vara det mest informativa och rättvisande sättet att ta reda på hur mottagandet av nyanlända fördelar sig mellan Sveriges kommuner. Att bara nöja sig med att undersöka andelen av den totala mängden nyanlända i förhållande till folkmängden i en viss kommun är inte lika informativt. Det berättar inte hur nära riksgenomsnittet en kommun ligger utan jämför enbart den kommunen med andra kommuner. Lokaliseringkvoten ger oss alltså ytterligare en jämförelsepunkt som kommuner kan rangordnas efter.

LQ för asylmottagandet i var och en av landets kommuner beräknades som asylmottagandet i kommun i , ett givet år t , i förhållande till folkmängden i kommun i året innan $t-1$, dividerat med asylmottagandet i Sverige

S , år t , i förhållande till folkmängden i Sverige S , året innan $t-1$.⁵ Om alla kommuner tog emot lika många nyanlända per invånare som riksgenomsnittet skulle LQ för samtliga kommuner anta värdet 1. Ett större värde än 1 innebär att en kommun tar emot en större andel nyanlända än vad man skulle kunna förvänta sig, givet dess storlek. På motsvarande sätt innebär en lägre lokaliseringkvot än 1 att en kommun tar emot färre nyanlända än förväntat.

LQ beräknades för 2014 för samtliga kommuner, med offentlig statistik från SCB:s Regionalt analys- och prognosystem (Raps) och Migrationsverket.

Definitioner av variabler

Arbetslöshet (andel) definieras av SCB som arbetssökande efter kommun.

Befolkning (total) definieras av SCB som folkmängd efter kommun.

Asylmottagande (Migrationsverket), avser följande kategorier:

- Kvotflyktingar (Kategori 1).
- Person från anläggningsboende (ABO) i Migrationsverkets mottagningsystem (Kategori 2).
- Person från eget boende (EBO) i Migrationsverkets mottagningsystem (Kategori 6).
- Övriga (Kategori 3).
- Anhöriga som ansökt inom två år (Kategori 4).

Var placeras de nyanlända?

Sverige består av 290 kommuner i varierande storlek. Den större delen av landets befolkning lever i eller runt de tre metropolerna, Stockholm, Göteborg och Malmö. Det finns en koncentration av befolkning och ekonomisk aktivitet i främst de södra delarna av landet, medan Sveriges norra delar är mindre befolkade.

Figur 3 visar koncentrationen (LQ) av nyanlända 2014 i Sveriges 290 kommuner i förhållande till antalet invånare i respektive kommun och i förhållande till riksgenomsnittet av asylmottagandet per invånare. Endast de kommuner som ligger över riksgenomsnittet (LQ är större än 1) är utmärkta med sina namn. De tre största kommunerna – Stockholm, Göteborg och Malmö – är förstörade på kartan för att tydligare visa förhållandet i just dessa områden.

Som figuren visar, är de flesta av kommunerna med en högre koncentration av nyanlända än riksgenomsnittet lokaliserade till glesbygd i de norra samt i de inre och mellersta delarna av Sverige. I de tre största kommunerna i Sverige har både Stockholm och Göteborg en betydligt lägre koncentration av nyanlända per invånare än riksgenomsnittet.

Vår ranking av kommunerna visar förhållandena på en ännu mer detaljerad nivå. Det första som är värt att notera är att nyanlända tycks vara geo-

⁵ $LQ_{i,t} = (Asylmottagande_{i,t} / Befolkning_{i,t-1}) / (Asylmottagande_{S,t} / Befolkning_{S,t-1})$

Map by Ozge Öner

Figur 3
Asylmottagande i
förhållande till folk-
mängd och riksges-
nomsnittet

Anm: Kartan är gjord av författarna. LQ står för lokaliseringkvot, se s 57.
Källa: Egna beräkningar baserade på data från Migrationsverket och SCB.

grafiskt sorterade till avfolkningsbygder. De senaste decenniernas urbaniseringstrend har satt många mindre, perifera kommuner under stark demografisk press. Många mindre samhällen står inför en dramatisk befolkningsminskning. Statistik från SCB för åren 2003–13 indikerar att befolkningen minskade i absoluta tal i 152 av Sveriges 290 kommuner. Men när detta justeras för den totala befolkningstillväxten under samma period, hamnar

Tabell 1
Rankning av
Sveriges kommuner

Kommun	Rang		Rang		Rang	
	LQ 2014	LQ 2014	Arbetslös- hetstal 2013	Arbetsös- hetstal 2013	Befolkningsför- ändring 2003–13	Befolknings- förändring
<i>25 i topp</i>						
Lessebo	1	8,41	19	0,11	103	-0,10
Fagersta	2	6,76	47	0,10	194	-0,03
Laxå	3	6,40	9	0,12	6	-0,20
Högsby	4	6,09	102	0,09	15	-0,17
Sävsjö	5	5,82	180	0,08	139	-0,07
Ljusnarsberg	6	5,52	144	0,08	14	-0,17
Hylte	7	5,15	174	0,08	77	-0,11
Oxelösund	8	4,17	242	0,06	155	-0,07
Sorsele	9	4,02	42	0,10	4	-0,20
Åmål	10	3,98	31	0,11	57	-0,12
Östra Göinge	11	3,97	110	0,09	95	-0,10
Vingåker	12	3,91	64	0,10	76	-0,11
Avesta	13	3,84	67	0,10	84	-0,10
Töreboda	14	3,79	97	0,09	67	-0,12
Nybro	15	3,79	161	0,08	98	-0,10
Tibro	16	3,78	46	0,10	157	-0,06
Uppvidinge	17	3,67	18	0,11	91	-0,10
Älmhult	18	3,47	201	0,07	169	-0,05
Gullspång	19	3,45	88	0,09	21	-0,17
Norberg	20	3,31	134	0,09	52	-0,13
Härnösand	21	3,23	35	0,10	83	-0,10
Ronneby	22	3,20	49	0,10	112	-0,09
Perstorp	23	3,09	7	0,12	198	-0,03
Flen	24	3,06	32	0,11	89	-0,10
Hultsfred	25	3,01	81	0,09	36	-0,15
<i>25 i botten</i>						
Lekeberg	290	0,03	257	0,06	186	-0,04
Vaxholm	289	0,04	289	0,03	274	0,08
Vellinge	288	0,05	252	0,06	227	0,01
Staffanstorp	287	0,05	244	0,06	261	0,05
Hammarö	286	0,08	234	0,06	203	-0,02
Gotland	285	0,08	95	0,09	128	-0,08
Rättvik	284	0,09	197	0,07	131	-0,08
Skurup	283	0,09	86	0,09	208	-0,01
Lomma	282	0,10	286	0,04	288	0,15
Öckerö	281	0,11	288	0,04	192	-0,03
Vallentuna	280	0,12	287	0,04	284	0,13
Kungsbacka	279	0,14	280	0,05	271	0,07
Mora	278	0,14	216	0,07	132	-0,08
Håbo	277	0,15	254	0,06	245	0,03
Östhammar	276	0,18	277	0,05	108	-0,09
Täby	275	0,19	284	0,04	244	0,03
Nynäshamn	274	0,19	189	0,07	233	0,02
Gnesta	273	0,20	258	0,06	191	-0,03
Grästorp	272	0,21	123	0,09	81	-0,11
Lerum	271	0,21	281	0,04	238	0,02
Gällivare	270	0,22	204	0,07	61	-0,12
Nykvarn	269	0,22	251	0,06	275	0,08
Nacka	268	0,23	241	0,06	287	0,14
Härryda	267	0,23	273	0,05	272	0,07
Lund	266	0,23	218	0,07	266	0,06

Anm: LQ står för
lokaliseringkvot,
se s 57.

Källa: Egen sam-
manställning baserad
på data från SCB och
Migrationsverket.

211 av de 290 kommunerna efter, dvs deras andel av Sveriges befolkning minskade i förhållande till befolkningstillväxten i hela landet.

Att majoriteten av de svenska kommunerna upplever en sådan stor demografisk förändring tycks även ha implikationer för de lokala arbetsmarknadsförhållandena. Med förbehållet att korrelation inte är samma sak som kausalitet, har vi undersökt relationerna mellan koncentration av nyanlända, befolkningsförändring och arbetslöshet på den kommunala nivån. En enkel linjär regressionsanalys visar att 1 procentenhets minskning i befolkningen under 2003–13 är relaterad till 0,45 procentenhets ökning av arbetslösheten under samma period.

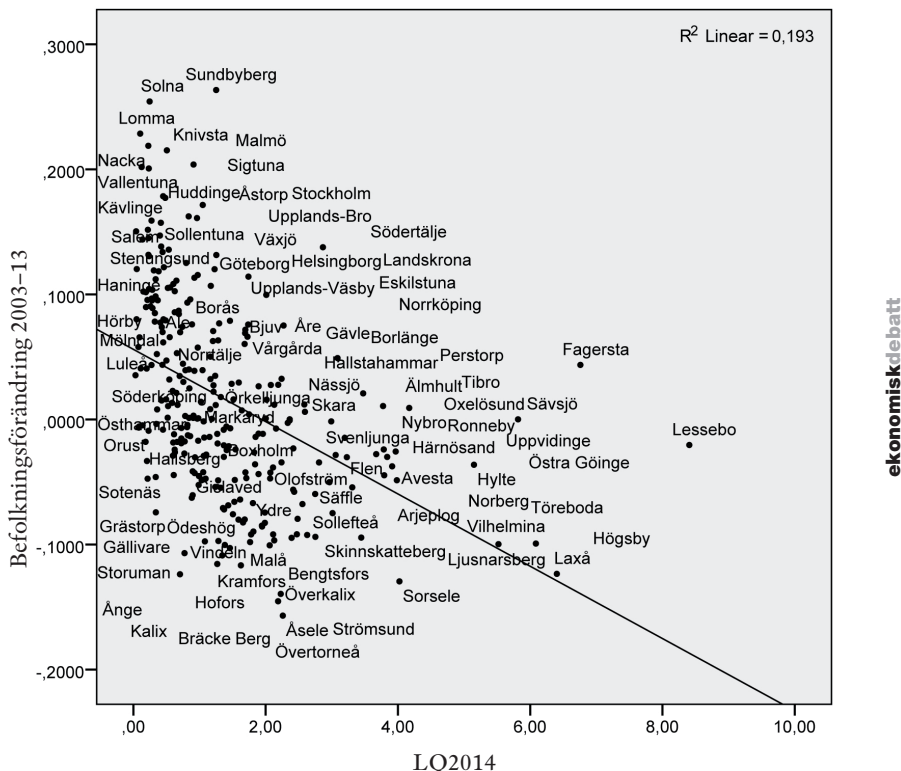
Hur är det då med de nyanlända? Vår ranking ovan visar att mindre kommuner som rangordnas högst i termer av befolkningsminskning och arbetslöshet även rangordnas högst vad gäller koncentration av nyanlända per invånare. Är det också så att nyanlända främst placeras på de platser som har upplevt både befolkningsminskning och en ökad arbetslöshet, när vi undersöker detta statistiskt?

Punktdiagrammet nedan visar relationen mellan befolkningsförändringen 2003–13 och koncentrationen av nyanlända 2014. Att vi använder senare statistik för nyanlända är för att undersöka om de placerades i kommuner där någonting redan hade hänt. Befolkningsminskning och en hög koncentration av nyanlända ser ut att gå hand i hand. Om vi går ett steg längre och gör en enkel regressionsanalys av andelen nyanlända (per 100 invånare) 2014 och befolkningsförändringen 2003–13, finner vi att 1 procentenhets befolkningsökning under denna period är förknippad med ca 0,03 procentenheter färre nyanlända 2014. Detta mönster är statistiskt signifikant.

Enligt etableringsreformens intentioner är det förutsättningarna för förvärvsarbete som framför allt ska styra kommunplaceringar av nyanlända. Här ser vi en första indikation på att kommunerna med högst koncentration av nyanlända har någonting helt annat gemensamt: befolkningsminskning. I nästa steg tittar vi på relationen mellan arbetslöshet och koncentrationen av nyanlända i Sveriges kommuner.

Förhållandet mellan kommunal arbetslöshet och asylmottagande är desto viktigare när det gäller vilka konsekvenser det får för de nyanlända. Trots allt behöver befolkningsminskning i sig inte nödvändigtvis skapa problem för nyanlända, även om litteraturen om sammanbindande socialt kapital säger att personer som på olika sätt är avvikande från den övriga befolkningen i små och sammanbundna orter riskerar att exkluderas. Däremot visar i princip all tidigare forskning att etablering på arbetsmarknaden är avgörande för nyanländas integration (Çinar m fl 1999; Rooth 1999). I intervjuer med flyktingar från 15 EU-länder fann Mestheneos och Ionni (2002) att den fråga som flyktingarna ansåg var viktigast var jobb och språk. Enligt samma författare riskerar för mycket offentliga bidrag i stället för egenförsörjning att skapa passivitet hos flyktingar och bekräfta en bild av denna grupp som osjälvständig och marginaliserad (Mestheneos och Ionni 2002, s 314).

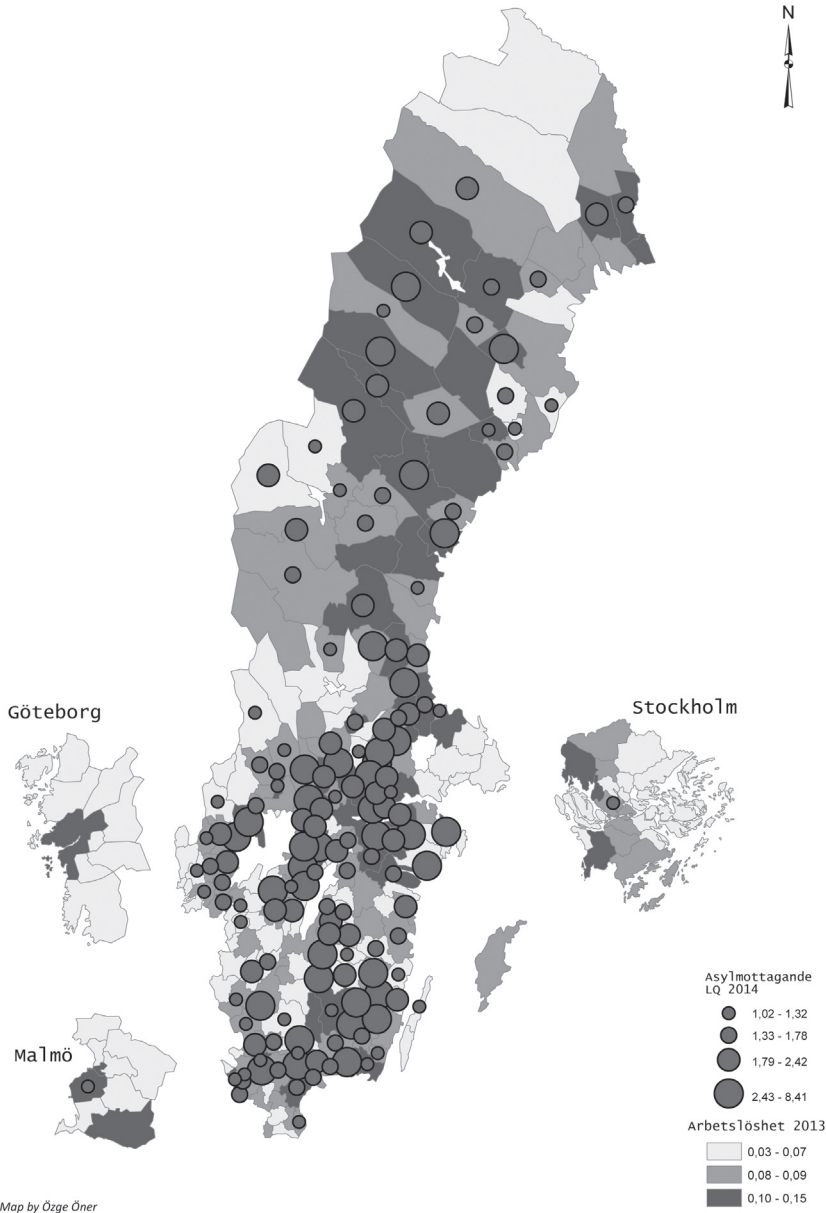
Figur 4
Relationen mellan
befolkningsföränd-
ring och LQ

Ann: LQ står för lokaliseringkvot, se s 57.
Källa: Egna beräkningar baserade på data från SCB och Migrationsverket.

Figur 5 visar både koncentrationen av nyanlända i förhållande till antalet invånare i respektive kommun och i förhållande till riksgenomsnittet av asylmottagandet per invånare, samt arbetslösheten i svenska kommuner. Här använder vi oss av arbetslöshetsstatistik från 2013 och statistik om nyanlända från 2014, eftersom vi vill undersöka om de placerades i kommuner där arbetslösheten redan var hög. Kommuner som är skuggade i olika grad har hög arbetslöshet. Ju kraftigare skugga, desto högre arbetslöshet. Kommuner med hög koncentration av nyanlända per invånare representeras med cirklar i proportionell storlek (endast de kommuner som har en större lokaliseringkvot än 1 visas på kartan). Ju vidare cirkel, desto högre koncentration av nyanlända per invånare. Stockholm, Göteborg och Malmö är förstora, eftersom de har störst befolkningsandel.

Även med blotta ögat ser man att de flesta kommuner i och runt omkring de tre metropolerna har en relativt låg koncentration av nyanlända och att dessa kommuner dessutom verkar klara sig bättre i termer av arbetslöshet. Förhållandet verkar vara det omvända för kommuner med en hög koncentration av nyanlända. Bara genom en okulärbesiktning av kartan skulle man alltså kunna sluta sig till att hög arbetslöshet föregående år och hög koncen-

Anm: LQ står för lokaliseringkvot, se s 57.

Källa: Egna beräkningar baserade på data från Migrationsverket och SCB.

tration av nyanlända går hand i hand. Men är detta ett samband som varit bestående över tid? Har nyanlända hela tiden placerats i de kommuner som hade högst arbetslöshet redan innan de nyanlända infann sig?

Tabell 2 nedan visar en regressionsanalys av två variabler: andelen arbetslösa och andelen nyanlända, båda i procent. Vi använder data från åren 1996–2014. Arbetslöshetsstatistiken har precis som tidigare en efter-

Tabell 2
Förhållandet mellan arbetslöshet och asylmottagande, 1996–2014

	Asyl (andel av befolkning)
Arbetslöshet (andel av befolkning t-1)	0,0102*** (0,000890)
Konstant	-0,000763*** (0,000193)
Årdummies	Ja
Observationer	4,839
R-kvadrat	0,224

Ann: Standardfel inom parentes, *** $p < 0.01$, ** $p < 0.05$, * $p < 0.1$.

Källa: Egna beräkningar baserade på data från Migrationsverket och SCB.

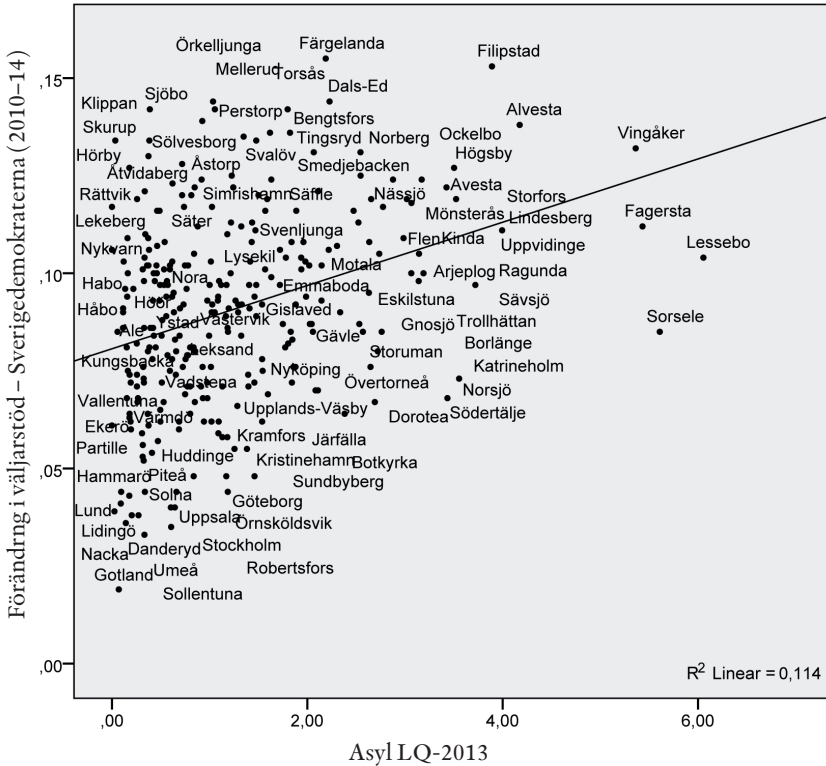
släpning med ett år, eftersom vi vill undersöka hur förhållandena på arbetsmarknaden redan såg ut. Vi har kontrollerat för årseffekter.

Regressionsanalysen visar att 1 procentenhets arbetslöshet det föregående året är förknippad med 0,01 procentenhet högre andel nyanlända. Den skattade effekten kan vid första anblick förefalla liten. Men det måste betraktas i relativa termer. Arbetslösheten på kommunnivå varierar mellan ca 3 procent och 15 procent ett givet år. Låt oss anta att vi förflyttar oss från en kommun med 5 procents arbetslöshet till en annan kommun med 15 procents arbetslöshet. Andelen nyanlända kommer då, enligt vårt estimat, sannolikt att i genomsnitt öka med en faktor tio. Att det finns ett starkt statistiskt samband mellan dessa två förhållanden bekräftar den preliminära slutsatsen som vi drog utifrån kartan. Nyanlända tenderar att placeras just på de platser i Sverige där arbetsmarknadsutsikterna är som sämst. Så verkar det dessutom ha varit under en lång följd av år, enligt våra data åtminstone sedan 1996.

Det politiska klimatet

Migrationsfrågorna har stått i centrum för svensk politisk debatt de senaste åren. Sedan Sverigedemokraternas (SD) inträde i Sveriges riksdag i valet 2010 har dessa frågor överskuggat nästan allting annat. I valet 2014 dubblades partiets väljarstöd till 12,9 procent. Partiet, som i dag är tredje största parti i riksdagen, har ökat sitt stöd i samtliga Sveriges kommuner. Det torde vara korrekt att beskriva SD:s politiska framgångar som ett trauma för de övriga riksdagspartierna, som alla har tappat röster till SD mellan de två valen. Genom den s k decemberöverenskommelsen 2014 har regeringspartierna och den borgerliga oppositionen slutit sig samman för att hindra SD från att kunna agera tungan på vägen i riksdagen.

Huruvida den förda migrationspolitiken i Sverige är en av orsakerna till SD:s växande stöd är en kontroversiell fråga. Vi har i denna artikel även undersökt om det finns någon relation mellan en hög koncentration av nyanlända per invånare 2013, året före det senaste riksdagsvalet, och ett ökat väljarstöd för SD i en kommun 2014. Som synes tycks de två faktorerna gå hand i hand.

Figur 6
Relationen mellan
förändringen i SD:s
väljarstöd 2010–14
och asylmottagande

Anm: LQ står för lokaliseringkvot, se s 57.

Källa: Egna beräkningar baserade på data från Migrationsverket och Valmyndigheten.

Vi går vidare med en regressionsanalys av förändringen av väljarstödet för SD mellan valen 2010 och 2014 och andelen nyanlända 2013, där vi har kontrollerat för befolkningsstorlek. Utan att göra anspråk på kausalitet, finner vi att 1 procentenhets högre koncentration av nyanlända 2013 är förknippad med över 1,5 procentenheter högre stöd för SD (se tabell 3). Detta är en mycket stark statistisk korrelation.

4. Slutsatser

Egenförsörjning är av avgörande betydelse för att nyanlända ska integreras i Sverige. Detta var också tanken bakom etableringsreformen 2010. Men vår undersökning tyder tvärtom på att nyanlända placeras i just de kommuner där det är ont om jobb och förutsättningarna för att jobb ska växa fram är svaga. Det måste vara någonting annat än arbetsmarknadsutsikter som i praktiken är styrande för var nyanlända kommunplaceras, sannolikt tillgängligheten på boenden i glesbygd, vilket ligger i linje med vad Edin m fl (2000) säger om en liknande etableringspolicy 1985–91. Detta väcker frågor om dagens system med kommunplaceringar verkligen ligger i linje med etableringsreformens intentioner.

Tabell 3
Förändring väljarstöd
Sverigedemokraterna
och asylmottagande

	Förändring väljarstöd Sverige- demokraterna 2010–14
Asylmottagande-2013– (<i>befolkningsandel</i>)	1,503*** (0,356)
Befolkning (<i>log</i>)	-0,0112*** (0,00135)
Konstant	0,194*** (0,0138)
Observationer	290
R-kvadrat	0,285

Ann: Standardfel i parenteser, *** $p < 0.01$, ** $p < 0.05$, * $p < 0.1$.

Källa: Egna beräkningar baserade på data från Migrationsverket och Valmyndigheten.

Om myndigheterna ändå tror att avfolkningskommuner är lämpliga för att placera nyanlända ur arbetsmarknadssynpunkt, finns det flera saker som talar emot detta. Mindre orter kan helt enkelt inte alstra den mängd jobb som behövs för de stora antalen nyanlända, i grunden eftersom de har en annan funktion än storstäder. För att använda en metafor; i dag placeras de nyanlända ut i James Buchanans (1965) exklusiva ekonomiska klubbar, när de i själva verket borde hamna i Robert Putnams (2006) storstäder med det överbyggande sociala kapital som gynnar jobbsökande. Vid sidan av att detta inte ger arbetstillfällen, är risken stor att det skapar problematiska sociala effekter i mindre orter. Det verkar även skapa politisk polarisering i migrationsfrågorna. Sambandet mellan ett högt asylmottagande per invånare och ökningen i väljarstödet för Sverigedemokraterna mellan valen 2010 och 2014 är en indikation på detta som måste tas på allvar.

Zetter m fl (2002) påpekar att Sveriges geografiska struktur inte lämnar så många platser att välja på för att härbärgera tillströmningen av asylsökande på ett bra sätt, förutom de få som är högt urbaniserade. Om några kommuner har möjlighet att realisera den ekonomiska potential i asylmottagandet som påstås finnas, är det de större kommunerna. Dessa kommuner borde ta emot betydligt fler nyanlända i förhållande till sin befolkning och riksgenomsnittet än vad de nu gör. Huruvida detta är praktiskt genomförbart, särskilt med den hårt reglerade bostadsmarknad och de dåliga villkor för nyföretagande som vi har, är en annan fråga.

REFERENSER

Abdel-Rahman, H och M Fujita (1990), "Product Variety, Marshallian Externalities, and City Sizes", *Journal of Regional Science*, vol 30, s 165–183.

Andersson, M, J Klaesson och J P Larsson (2014), "The Sources of the Urban Wage Premium by Worker Skills: Spatial Sorting or Agglomeration Economies?", *Papers in Regional Science*, vol 93, s 727–747.

Bergh, A (2014), "Utlandsföddas svårigheter på den svenska arbetsmarknaden – partiernas lösningar är otillräckliga", *Ekonomisk Debatt*, årg 42, nr 8, s 67–78.

Bourdieu, P (1977), *Outline of a Theory of Practice*, Cambridge University Press, Cambridge.

Bourdieu, P (2008), "The Forms of Capital", i Biggart, N W (red), *Readings in Economic So-*

- ciology*, Blackwell Publishers Ltd, Oxford.
- Boverket (2015), "Nyanländas boendesituation – delrapport", Rapport 2015:10, Regeringsuppdrag, Boverket, Karlskrona.
- Buchanan, J M (1965), "An Economic Theory of Clubs", *Economica*, vol 32, s 1–14.
- Capello, R och R Camagni (2000), "Beyond Optimal City Size: An Evaluation of Alternative Urban Growth Patterns", *Urban Studies*, vol 37, s 1479–1496.
- Çinar, D, U Davy och H Waldrauch (1999), "Comparing the Right of Non-citizens in Western Europe", *Research Perspectives on Migration*, vol 2, s 8–11.
- Coles, M G och E Smith (1998), "Marketplaces and Matching", *International Economic Review*, vol 39, s 239–254.
- Costa, D L och M E Kahn (2000), "Power Couples: Changes in the Location Choice of the College Educated, 1940–1990", *Quarterly Journal of Economics*, vol 115, s 1287–1315.
- Dagens Nyheter* (2014), "Reinfeldt – acceptansen har vuxit för ett öppet samhälle", 7 december 2014.
- Dahlberg, M, K Edmark och H Lundqvist (2012), "Ethnic Diversity and Preferences for Redistribution", *Journal of Political Economy*, vol 120, s 41–76.
- Duranton, G och D Puga (2001), "Nursery Cities: Urban Diversity, Process Innovation, and the Life Cycle of Products", *American Economic Review*, vol 91, s 1454–1477.
- Duranton, G och D Puga (2004), "Micro-foundations of Urban Agglomeration Economies", *Handbook of Regional and Urban Economics*, vol 4, s 2063–2117.
- Edin, P-A, P Fredriksson och O Åslund (2000), "Ethnic Enclaves and the Economic Success of Immigrants – Evidence from a Natural Experiment", IFAU Working Paper 2000:9, Uppsala.
- Ekberg, J (2009), "Invandringen och de offentliga finanserna", Rapport 2009:3, Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi (ESO), Finansdepartementet, Stockholm.
- Ellison, G, E L Glaeser och W R Kerr (2010), "What Causes Industry Agglomeration? Evidence from Coagglomeration Patterns", *American Economic Review*, vol 100, s 1195–1213.
- Glaeser, E L (1999), "Learning in Cities", *Journal of Urban Economics*, vol 46, s 254–277.
- Glaeser, E (2011), *Triumph of the City: How Our Greatest Invention Makes Us Richer, Smarter, Greener, Healthier, and Happier*, The Penguin Press, New York.
- Glaeser, E L och D C Mare (2001), "Cities and Skills", *Journal of Labor Economics*, vol 19, s 316–342.
- Granovetter, M S (1973), "The Strength of Weak Ties", *American Journal of Sociology*, vol 78, s 1360–1380.
- Haig, R (1927), "Regional Survey of New York and Its Environs", New York City Planning Commission, New York.
- Helsley, R W och W C Strange (1990), "Matching and Agglomeration Economies in a System of Cities", *Regional Science and Urban Economics*, vol 20, s 189–212.
- Henderson, V J (1977), *Economic Theory and the Cities*, Academic Press, New York.
- Jacobs, J (1961), *The Death and Life of Great American Cities*, nyutgåva 1992, Modern Library Editions & Random House Inc, New York.
- Jacobs, J (1969), *The Economy of Cities*, Vintage, New York.
- Larsson, J P (2014), "The Neighborhood or the Region? Reassessing the Density-wage Relationship using Geocoded Data", *The Annals of Regional Science*, vol 52, s 367–384.
- Löfven, S, Å Romson, G Fridolin och Y Johansson (2015), "Nyanländas etablering i Sverige ska reformeras", *Dagens Nyheter*, 19 februari 2015.
- Marshall, A (1890), *Principles of Economics*, 8:e upplagan, Macmillan, London.
- Mestheneos, E och E Ioannidi (2002), "Obstacles to Refugee Integration in the European Union Member States", *Journal of Refugee Studies*, vol 15, s 304–320.
- Migrationsverket (2014), "Verksamhets- och kostnadsprognos november 2014", Migrationsverket, Norrköping.
- Migrationsverket (2015), "Verksamhets- och utgiftsprognos februari 2015", Migrationsverket, Norrköping.
- Putnam, R (2006), *Den ensamme bowlaren: Den amerikanska medborgarandans upplösning och förnyelse*, andra upplagan, SNS förlag, Stockholm.
- Redfield, R och M B Singer (1954), "The Cultural Role of Cities", *Economic Development and Cultural Change*, vol 3, s 53–73.
- Richardson, H W (1972), "Optimality in City Size, Systems of Cities and Urban Policy: A Skeptic's View", *Urban Studies*, vol 9, s 29–48.
- Rooth, D-O (1999), *Refugee Immigrants in Sweden – Educational Investments and Labour Market Integration*, Lunds universitet.
- Rosenthal, S S och W C Strange (2001), "The Determinants of Agglomeration", *Journal of Urban Economics*, vol 50, s 191–229.

- Rosenthal, S S och W C Strange (2003), "Geography, Industrial Organization, and Agglomeration", *Review of Economics and Statistics*, vol 85, s 377-393.
- Ruist, J (2015), "Refugee Immigration and Public Finances in Sweden", Working Papers in Economics 613, Handelshögskolan vid Göteborgs universitet.
- SCB (2011), "Återutvandring efter tid i Sverige", bakgrundsmaterial om demografi, Barn och familj 2011:1, Statistiska centralbyrån, Stockholm.
- Scotchmer, S (2002), "Local Public Goods and Clubs", i Auerbach, A J och M Feldstein (red), *Handbook of Public Economics*, vol 4, Elsevier, Amsterdam.
- de Souza-Briggs, X (1997), "Social Capital and the Cities: Advice to Change Agents", *National Civic Review*, vol 86, s 111-117.
- Tauber, I B och C Tauber (1971), *People of the United States in the 20th Century*, US Bureau of the Census, Washington DC.
- Ullenhag, E (2010), "Nyanlända behöver mer än en klapp på huvudet", *Dagens Nyheter*, 17 november 2010.
- Wassén, S och A Bergström (2014), "Utan invandring avfolkas Sverige – en studie om kommunernas demografiska utveckling", Fores Policy Paper 2014:3, Stockholm.
- Zetter, R W, D Griffiths och N Sigona (2002), "A Survey of Policy and Practice Related to Refugee Integration in the EU", rapport, School of Planning, Oxford Brookes University, Oxford.
- Öner, Ö och J Wennström (2015), "Flyktingar placeras där arbetslösheten är högst", *Dagens industri*, 31 januari 2015.